

MOBBINGOFFER (OM LENA)

av Stina Sundling, 1993.

- Detta är en historia om Lena
- Det är en berättelse om vad som kan hända på en arbetsplats med en svag arbetsledare
- Den handlar om hur människor kan förändras när de befinner sig i stresssituationer

Jag har många gånger fått höra att jag är kreativ, ambitiös och duktig. Jag tycker om att jobba och anstränger mig alltid för att göra mitt yttersta oavsett vilket arbete jag haft. Människor har uppskattat mig för mitt positiva sätt, mitt mod att stå för vad jag tycker i olika sammanhang. Mitt självförtroende var det inget fel på. Jag var duktig och folk sa det till mig.

- God fysisk och psykisk kondition
- Gott självförtroende
- Gott anseende hos andra
- Bra socialt stöd
- God ekonomi
- Stor handlingsfrihet
- God problemlösningsförmåga

Om man har allt det där, och det kan man nog säga att jag hade, så är man rik på s.k. psykiska och sociala resurser. Inte så att man går om kring och tänker att: "Åh, va rik jag är som har så goda psykiska och sociala resurser". Nej det är väl mer sådant som man, om man har det, tar för givet. Som mer ger uttryck i att man känner en stor trygghet och lust för livet och vad det har att erbjuda. Riktigt trygg kan man ändå aldrig vara. Dessa resurser är nämligen inte något som, om man en gång fått dem, följer en resten av livet. Man kan av många olika skäl förlora sin förmåga och de resurser som krävs för att hantera sin livssituation. Vem som helst kan bli ett offer för olika omständigheter. **JAG BLEV ETT MOBBINGOFFER!**

Ett mobbingoffer, bara att få fram dessa ord, att förstå att det är jag som systematiskt utsatts för övergrepp av mina arbetskamrater. Herregud, jag som trodde att det var speciella och lite konstiga människor som utsattes för mobbing. . .

Jag hade varit där i drygt åtta månader och vi var sju stycken kvinnor i varierande åldrar på avdelningen som alla jobbade med löneutbetalningar och andra personalfrågor för kommunens anställda. Vår chef var en man och det var han som jobbat längst av oss i förvaltningen. Han var väl ingen lustigkurre direkt, men han var ärlig och lugn och gav alltid tydliga instruktioner, vilket kändes tryggt, främst då man var helt ny. Det var inte så att jag umgicks privat med någon av de andra tjejerna men vid två tillfällen åkte vi in till stan efter arbetet och satt på en pub, drack öl och pratade, det var två mycket trevliga kvällar.

Sedan skulle man spara pengar och rationalisera på den administrativa sidan. Vilket för vår del innebar att man skulle skära ner med en tjänst samtidigt som vi efter en sammanslagning skulle ta över ansvaret för ytterligare nästan hundra anställda och deras löner. Jag var den av oss som anställdes sist, men eftersom jag hade utbildning för jobbet och fått en fast tjänst från början så var det Karin, som vickat i drygt ett år, som fick gå. Jag var himla glad för min

egen skull, men det kändes lite taskigt mot henne. Det var ingen som sa det rätt ut, men jag kände att de andra tyckte att detta var orättvist, de ville nog hellre haft Karin kvar.

Nåväl, vi fick snart annat att tänka på, vi fullkomligt dränktes i arbete. Hur vi än kämpade så hann vi aldrig ikapp med det vi skulle göra. Detta resulterade i att vi fick allt fler arga samtal från anställda vars löner det blivit något fel med. Ni kan ju själva tänka er hur det känns om ni fått ut för lite pengar eller om er lön betalas ut för sent. Vi försökte tala med vår chef, säga till honom att det var ohållbart att jobba vidare på detta sätt. Hans tidigare lugn var som bortblåst och han nästan röt till oss att: – Om ni inte fixar lite stress så kanske ni skulle se er om efter andra arbeten.

Kulmen nåddes under våren, det är nu drygt två år sedan, när alla semesteransökningar började strömma in. Nu blev det bara för mycket. Det kändes jävligt, och när Mari lagt på luren efter att ha fått ännu en utskällning och började gråta, så blev jag helt rasande. Jag gick in till chefen och sa att nu fick det banne mej vara nog, nu måste vi få in en eller ett par extra personer på avdelningen. Han sa åt mig att lämna rummet omedelbart: – Det blir ju inte mindre stressigt för dina kollegor om du ränner omkring i korridorerna hela dagarna. Då vart jag så j-a arg och ledsen att jag började gapa och jag sa säkert en massa dumma saker. Han däremot sa ingenting utan reste bara på sig, tog sin väska och jacka och gick därifrån. Jag blev helpaff och kände mig lite dum. Men när jag lugnat ner mig lite gick jag in till de andra och berättade vad som hänt. Därefter så kom jag på idén att man skulle ringa till facket. Jag talade med vårt huvudskyddsombud. Hon sa att det här lät inte bra och vi borde kanske ha en skyddsronnd hos er, det var ju ett tag sedan sist.

Det dröjde tre dagar innan chefen kom tillbaks. Han gick in till sitt rum utan att hälsa. Han var blek och såg inte ut att må bra. Ångesten och magkrampen som jag själv haft den senaste tiden förvärrades. Nu började de andra att titta "snett" på mig. De tyckte att jag farit ut väl hårt mot honom. Var det verkligen nödvändigt, det var ju inte hans fel att förvaltningen behövde spara pengar. De tilltalade chefen med sammet i rösten, sprang med kaffe och kakor och gjorde allt för att han skulle trivas. Han frågade dom om vi verkligen hade det så stressigt och då svarade dom att: – Äh, det är väl inte såå farligt, inte mer än att man kan hantera det, j-a apskallar. . .

När någon stack iväg för att köpa kaffebröd så frågade de inte längre om jag skulle ha något.

De smet iväg på lunch när jag satt upptagen i telefon, så att de slapp ha mig med.

Jag bet ihop och låtsades att detta inte bekom mig samtidigt som min magkatarr nu blivit kronisk.

Det vart ett fasligt tissel och tassel bakom ryggen på mig. De sa att jag inte klarade av mitt arbete och tänk va bra allt hade varit om bara Karin fått fortsätta i stället. Ibland när jag kom in på kontoret blev det helt tyst och de gav varandra menande blickar.

Jag var sjukskriven först en dag, var på jobbet i tre och sedan hemma två dagar till för min magkatarr. När jag kom tillbaka var mitt skrivbord belamrat med papper. Det var ingen som gått in och tagit över en del av de viktigaste uppgifterna så som vi brukar göra när någon varit sjuk. Om dom tilltalade mig

så var det bara för att komma med gliringar typ: –Hur länge skall du jobba denna gången då?

En dag kom chefen in med en kvinna som visade sig vara det där skyddsombudet som jag för länge sedan talat med i telefon. De skulle ha miljöromd och hade utformat ett frågeformulär där personalen fick chansen att tala om hur de mätte och hur de uppfattade sin situation på arbetsplatsen. Vi fick var sin A4 med elva frågor och det gick bra att vara anonym. Det var enkelt för mig att fylla i, det var bara att kryssa i alla rutor i spalten längst till höger, den spalten stod för svaret "Inte alls". Upplever du trivsel och gemenskap på din arbetsplats? Inte alls. Känner du uppskattning i ditt arbete? Inte alls. Det var bara på frågan om jag upplevde mig ha en för hög arbetsbelastning som jag kunde kryssa i rutan "I mycket hög grad". Det var lika bra att skriva sitt namn på lappen för alla skulle ändå förstå vilka svar som var mina.

Därefter fick vi ett nytt papper där vi skulle fundera över vad det var som var vårt största problem på jobbet. Sedan skulle man beskriva vilken ny situation man ville uppnå, positiva och negativa konsekvenser, och för vem, påskyndande och hindrande faktorer samt idéer om hur hindren skulle kunna undanröjas. Jag beskrev vår situation och tänkte att de här frågorna var bra. Här skulle de andra kunna beskriva hur vi har det utan att behöva klanka ner på vår chef. Inte för att någon varit trevlig mot mig den dagen men jag var ändå lite hoppfull när jag gick hem denna eftermiddag.

Ett par dagar senare var jag ensam på kontoret med en som heter Marie och jag tog mod till mig och frågade henne hur hon svarat på frågorna och vilka idéer hon hade på lösningar. Hon blev generad och stammade fram att hon tyvärr inte hade tid att tala om det där nu varpå hon lyfte luren och ringde ett samtal. Jag återgick till mitt arbete men började känna mig orolig och fundersam då varken min chef eller någon annan syntes till på kontoret trots att klockan närmade sig 10.00. Vad var det egentligen som höll på att hända?

Till slut kom de i alla fall, alla utom Anna var tysta. Anna sa att: – Nu har du allt ställt till det för dig. Bossen och hon från facket sitter på personalchefens rum och väntar på dig, du skulle gå dit omedelbart!

Fan, tänkte jag, fan, det kändes som om allting rasade omkring mig. Mina ben bar mig knappt när jag lämnade rummet. Hjälp mig någon – snälla hjälp mig!!!

När jag kom in på kontoret så kom hon från facket fram och ledde mig till den stol jag skulle sitta i. Hon sa att jag inte skulle ta det, som jag nu skulle få höra, personligt. Jag tänker inte gå in i detalj vad som hände där i rummet. Det hela gick ut på att på den lapp där vi skulle beskriva arbetsplatsens största problem hade de andra svarat att det var jag som var problemet. Deras mål var att få bort mig, jag hindrade dem från att ha en trivsam situation på arbetsplatsen och jag hade raserat och förstört den positiva stämning som de tidigare haft. Jag var dessutom inte lämpad för jobbet och det skulle vara bäst för alla parter om man kunde finna andra arbetsuppgifter åt mig. Detta sa dom till mig, rätt ut, och detta skulle jag inte ta personligt! Utan att svara på deras frågor om vad jag skulle kunna tänka mig att göra i stället så sprang jag storgråtande därifrån.

Jag stängde in mig i min lägenhet i flera dagar. Som tur är hade jag mina väninnor som kom med mat och glass och som med stigande ilska lyssnade på mig och tröstade mig. Mamma ringde och hon blev så arg att jag nästan blev

rädd för att hon skulle sticka dit och hämnas på något sätt. Allteftersom mina tårar torkade så smittade deras ilska av sig på mig. Tillbaka dit – det ville jag inte, med de skulle heller inte få glädjen av att få se mig gå under.

Jag sade upp mig från jobbet och nu efter att ha jobbat som receptionist på ett företag har jag just påbörjat mitt andra år på socialhögskolan. Jag trivs med att läsa och klara mig bra, men det har varit jobbigt många gånger. Jag har blivit reserverad och rädd för att ta kontakt med främmande människor, jag vågar inte lita på andra, och kämpar med att inte utgå från att andra vill mig illa.

Jag klarade ut detta eftersom jag inte förlorat alla mina psykiska och sociala resurser. Jag hade fortfarande min familj och mina vänner kvar, vilket antagligen blev min räddning. Det är många som blivit mobbade på sina arbetsplatser och på grund av detta ändrar sin personlighet så att han/hon därför förlorar både vänner och familj. Tänk på hur just Du beter dig mot dina arbetskamrater. Det är inte bara dumt utan också farligt att mobba andra.

I Sverige räknar man med att det är ca. 150.000 som mobbas på sina arbeten. Av dom så är det 5-10.000 som slås ut helt från sina arbetsplatser. De omplaceras, säger upp sig, förtidspensioneras eller värst av allt, tar livet av sig. Mellan 100 och 300 personer tar livet av sig varje år därför att deras arbetssituation blivit outhärdlig för dem.

Stäng fönstret

Sundling, S . (2002), <http://arbetsplatskonflikt.av.gu.se>, Institutionen för arbetsvetenskap, Göteborgs universitet.